

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for Lånan, Vegaøyen verdensarvområde

Slåttemark

NIBIO RAPPORT | VOL. 7 | NR. 196 | 2021

Thomas H. Carlsen, Sven Emil Hinderaker & Annette Bär
Avdeling for kulturlandskap og biologisk mangfold, Tjøtta

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for Lånan, Vegaøyen verdensarvområde. Slåttemark

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Thomas H. Carlsen, Sven Emil Hinderaker & Annette Bär

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
07.03.2022	7/196/2021	Åpen	52504	21/01729
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02969-4	2464-1162	24	2	

OPPDRAAGSGIVER/EMPLOYER:

Statsforvalteren i Nordland, Miljø- og klimaavdeling

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Elisabeth Hauge-Nesheim

STIKKORD/KEYWORDS:

Skjøtsel, kulturlandskap, verdensarv, slåttemark, naturbeitemark, utvalgt naturtype, tilskuddsordning for trua naturtyper, Vega, Lånan, ærfugl

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Lånan i Vegaøyen verdensarvområde er en revisjon av skjøtselsplan for Lånan fra 2010 og er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Nordland, Klima og Miljøavdeling. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den utvalgte naturtypen slåttemark og er i samsvar med handlingsplanen for slåttemark.

I denne skjøtselsplanen er det fokusert på tre naturtyperlokalteter: Buøya, øst for Heimlandet, Vesterøya og Haugsøya, samt Heimlandet. Skjøtselstiltak og restaureringstiltak må ta hensyn til hekkende ærfugl noe som har blitt belyst i denne revisjonen av skjøtselsplan for Lånan.

LAND/COUNTRY:	Norge
FYLKE/COUNTY:	Nordland
KOMMUNE/MUNICIPALITY:	Vega
STED/LOKALITET:	Lånan

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

AVD.LEDER

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Thomas Holm Carlsen

PROSJEKTLEDER

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Lånan i Vegaøyen verdensarvområde er en revisjon av skjøtselsplan for Lånan fra 2010 (Carlsen m.fl. 2010) og er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Nordland, Klima og Miljøavdeling. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den utvalgte naturtypen slåttemark og er i samsvar med handlingsplanene for denne (Direktoratet for naturforvaltning 2009, 2010). Det er også registrert flere naturbeitemarklokalteter i Lånan, men det foreligger ingen planer om å starte opp med beiting igjen. En generell del om naturtypen naturbeitemark er likevel inkludert. Skjøtselsplanen baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneiere.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av naturtypene slåttemark og naturbeitemark. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypelokalitetene som inngår i drifta. Den gir i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase. I planen for Lånan er det også inkludert et kapittel som omhandler ærfugldriften og hvordan skjøtselsplanen skal ta hensyn til hekkende ærfugler og andre hekkefugler knyttet til Lånan.

NIBIO på Tjøtta takker grunneierne på Lånan representert ved daglig leder i Utværet Lånan AS, Hildegunn Nordum og Statsforvalteren i Nordland for innspill og for godt samarbeid.

Tjøtta, 1. mars, 2022

Thomas Holm Carlsen

Prosjektleder

Innhold

1 Slåttemark i Nord-Norge	5
2 Naturbeitemark	7
2.1 Naturfaglig beskrivelse	7
2.2 Artsinnhold	7
2.3 Råd om skjøtsel og hensyn	8
3 Om Lånan og oppdraget	9
4 Skjøtselsplan for slåttemark på Lånan	10
4.1 Innledning	11
4.2 Hensyn og prioriteringer	12
4.3 Tradisjonell og nåværende drift	12
4.4 Artsmangfold og observerte endringer	13
4.5 Evaluering/vurdering av skjøtselen	14
4.6 Mål for slåttemarkene	14
4.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)	14
4.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	15
4.8.1 Slått	15
4.8.2 Andre aktuelle skjøtselstiltak	15
4.9 Oppfølging av skjøtselsplanen	16
4.10 Bilder fra Lånan	17
5 Skjøtsel og ærfugldrift	21
5.1 Generelt om fuglelivet i Lånan	21
5.2 Generelle betraktninger rundt forstyrrelse av hekkende fugl	21
5.3 Skjøtselstiltak og hensyn til hekkende ærfugl og andre bakkehekkere	23
Referanser	24
Vedlegg	25
1 Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	25
1.1 Vesterøya-Haugøya	25
1.2 Heimlandet	28
1.3 Buøya 32	
2 Tiltakslogg, grunneiers notater	35

1 Slåttemark i Nord-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla med tilført husdyr- og kunstgjødsel. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye blant annet avhengig av klimaet. Variasjonen i slåttemarksfloraen er stor fra nord til sør og fra kyst til innland i Nord-Norge. Forskjeller i fuktighetsforhold og kalkinnhold i marka påvirker også artssammensetningen sterkt.

Vanlige plantearter i tørre-friske enger er gras og halvgras som engkvein, rødsvingel, gulaks, bakkefrytle, bleikstarr og urter som for eksempel blåklukke, ryllik, følblom, småengkall, hvitmaure, fuglevikke, engsyre, harerug, engsoleie, marikåpe-arter, i høyereliggende områder også snøsøte. I Nordland og Troms er også rødknapp og prestekrage vanlige innslag i tørre slåttemarker, mens silkenellik kan komme inn i Øst-Finnmark.

Slåttemark på Svebakken i Hemnes kommune i Nordland som representerer en tørr-frisk engutforming. Bildet t.h. viser småengkall som gjerne vokser i slike enger. Foto t.v. Annette Bär og t.h. Ellen Svalheim.

I litt kalkholdige områder kan man finne gras som dunhavre, og i de sørlige delene av Nord-Norge også hjertegras. Ellers på kalk vokser urter som gjeldkarve, fjellflokk, vill-løk, vill-lin, fjellfrøstjerne, gulmaure, (fjell)bakkestjerne, ulike marinøkler og orkideer. Noen av disse står på den norske rødlisten (og er truet) (www.artsdatabanken.no).

I litt fuktigere eng finnes arter som sølvbunke, jåblom, ballblom, skogstorkenebb, rød jonsokblom, marikåper, sibirgrasløk og hvitbladtistel. I fuktigere enger i Finnmark kan man finne østlige arter, foruten silkenellik som nevnt over også finnmarksfrøstjerne, storveronika og russekjeks.

Slåttemark på Kvanndalen i Rana kommune i Nordland. Bilde t.h. viser ballblom som er et vanlig innslag i litt fuktigere eng ved siden av arter som sølvbunke, jåblom, og skogstorkenebb. Foto t.v. Annette Bär, t.h. Ellen Svalheim.

Slåttemark med silkenellik i Anopset i Porsanger kommune i Finnmark. Bildet t.h viser nærbilde av silkenellik som er en østlig art og stedvis vokser i slåttemarkene i Finnmark. Begge foto Ingrid Golten.

Hvis slåtteeenger blir liggende brakk, blir engene gjerne dominert av noen få, høyvokste arter. Hundekjeks, skogstorkenebb, marikåper og mjøduert er typisk, men også tromsøpalme kan komme inn. I innlandet er store felt av geitrams vanlig der drifta har opphørt, før busker og trær overtar i en senere fase av gjengroingen.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele, Norderhaug, Alm & Vange 2014). Mye av denne teksten om slåttemark i Nord-Norge er hentet fra den.

2 Naturbeitemark

Naturbeitemark er en artsrik naturtype med høy andel habitatspesialister. Naturtypen er vidt utbredt, men artsrik, ugjødset beitemark i god hevd er gått tilbake som følge av endringer i landbruket. Gjengroing etter opphør av bruk eller intensivt drift med gjødsling og pløying, har redusert arealet. Typen er også utsatt for nedbygging. På bakgrunn av dette er naturtypen som helhet vurdert som sårbar (VU) i Norsk rødliste for naturtyper 2011. Naturbeitemark har høy andel rødlistearter i ulike organismegrupper, særlig karplanter, beitemarksopp og insekter. Mange arter har hovedtyngden av sine forekomster innenfor denne naturtypen.

Naturbeitemark er vidt utbredt over hele Norge fra kysten til innlandet og i alle biogeografiske soner fra boreonemoral til lavalpin sone og fra sterkt oseanisk til svakt kontinental seksjon. I dag er typen vanligst i regioner med mye husdyrhold, for eksempel øvre dalstrøk på Østlandet, på Vestlandet, i Trøndelag og på Nordlandskysten.

2.1 Naturfaglig beskrivelse

Naturbeitemark er lysåpen grasmark med langvarig hevd i form av husdyrbeite, både sau, geit, storfe og hest. Utseendemessig karakteriseres typen av lavvokst vegetasjon dominert av urter og gras. Trær og busker forekommer spredt, til forskjell fra slåttemark der disse mangler. Marka er gjerne mer ujevn enn i slåttemark. Steiner, grunnlendte partier og bergknauser er også nokså vanlig. Typisk for beitemark er dominans av beite- og tråkkresistente gras og arter som ikke spises fordi de er giftige, tornete, smaker vondt eller inneholder mye silikat. Naturbeitemark har få nitrofile arter, men spredt kan noe næringskrevende og tråkktolerante arter forekomme. Karakteristisk er også forekomsten av beitemarksopp om høsten. Det er stor variasjon i artssammensetningen og miljøforhold i naturbeitemark. Et fellestrekk er at variasjonen både skyldes økokliner som også er viktige på naturmark, og langvarig hevd.

Naturbeitemark er semi-naturlig natur, oftest oppstått fra skogsmark som gjennom lang tid med ekstensivt beite har utviklet egenskaper som skiller den fra det natursystemet den ble utviklet fra, uten at markstruktur, hydrologi eller andre basale egenskaper har blitt vesentlig endret. Beitetrykk, husdyrslag og tidspunktet for beite er faktorer av betydning. Tidspunkt på året og varighet av beitet er også faktorer som påvirker vegetasjonen. Det er viktig med avpasset antall beitedyr, da overbeite reduserer artsmangfoldet og for lite beite gir gjengroing. Til forskjell fra kulturbeite er naturbeitemark ikke pløyd og tilsådd, og ikke eller i bare liten grad gjødset.

Kalkinnhold og jordfuktighet er viktige årsaker til variasjonen i artssammensetningen. Karplantemangfoldet er størst i naturbeitemark på kalkrik grunn i lavlandet, der særlig kalktørrenger har et høyt artsmangfold. Det samme gjelder tørrbakker i dalstrøk på Østlandet. Viktige naturbeitemarker for sopp ser ut til å følge et litt annet mønster, da artsrike beiter med høy forekomst av rødlistede sopparter kan forekomme både på kalkrik og kalkfattig grunn, og gjerne i friskere enger. Lang beitehistorie antas å være gunstig. Det er stor regional variasjon fra kyst til innland, fra lavland til fjell og fra sør til nord.

2.2 Artsinnhold

Naturbeitemark er en meget artsrik naturtype karakterisert av mange rødlistede arter av insekter, karplanter og sopp. Av særlig betydning er naturtypen for beitemarksopp og blant disse er 94 arter rødlistet, først og fremst vokssopp, rødsporer, jordtunger og køllesopp. Også for en lang rekke karplanter og insekter er naturtypen viktig. Rundt 85 rødlistede karplanter er knyttet til typen. De mest sjeldne finnes bare på et fåtall steder, mens andre er mer vidt utbredt, men har gått tilbake i lavlandet. Et særpreg i tørr, varm og sandig beitemark er forekomst av møkkbiller, en artsgruppe som har gått sterkt tilbake i seinere tid. En rekke insekter og andre invertebrater er også knyttet til typen,

hvorav flere er rødlistede. Naturbeitemark inngår i forskjellige landskapstyper, fra vidstrakte seterlandskap, småskala kystlandskap, åpne jordbrukslandsskap og småskala kulturlandskap i dalstrøk- og skogstrøk. Ofte forekommer typen som små restarealer og kanter i intensivt drevet jordbrukslandskap. Ved kysten veksler beitemark ofte med andre åpne naturtyper i finskala mosaikkartet mønster. I dalstrøk finner en gjerne artsrik beitemark i kanter mellom fulldyrka mark og hagemark eller skog. Kantsonene har ofte vært uten hevd over lengre tid, men skal kartlegges som beitemarkskant så lenge de fortsatt har preg av semi-naturlig eng. Naturbeitemark har ofte innslag av bergknauser og tresatte partier.

Ulike husdyrslag beiter på ulikt vis. Sau beiter for eksempel mer selektivt enn storfe. Sambeite er derfor som regel positivt. Beite er en nødvendig forutsetning for at naturtypens verdier skal opprettholdes. Beite tilpasset naturgrunnlaget er viktig. For lite beitetrykk medfører gjengroing, mens for sterkt beite medfører slitasje og tråkkskader. De viktigste negative påvirkningsfaktorene i naturbeitemark er gjengroing og intensivt bruk. Tidligere var husdyrhold vanlig over hele landet og typen har gått sterkt tilbake som følge av opphør av beite med påfølgende gjengroing. I sentrale jordbruksstrøk er omlegging til mer intensiv drift med gjødsling, sprøyting og oppdyrking til kornproduksjon og kunsteng typisk. I tillegg er typen utsatt for nedbygging. Tilplanting av gamle beitemarker er også et problem, ved at det reduserer forekomsten av naturtypen. Det samme er spredning og etablering av fremmede arter og andre problemarter, ved at disse fortrenger de typiske beitemarksartene, og over tid bidrar til å ødelegge forekomsten av naturtypen. Tilførsel av nitrogen både fra langtransportert luftforurensing og fra lokale kilder fører særlig i sørlige deler av landet til eutrofiering.

2.3 Råd om skjøtsel og hensyn

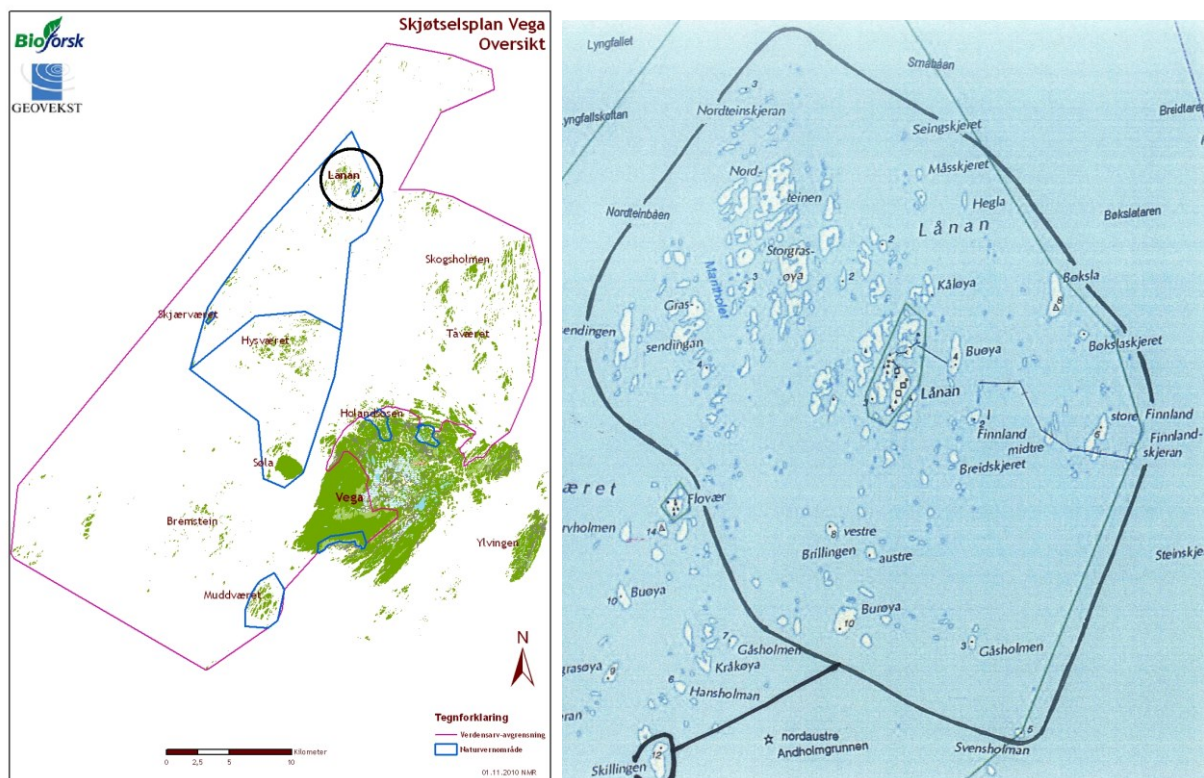
Skjøtsel skal opprettholdes, eller igangsettes i lokaliteter som kan restaureres og der det er dokumentert høye naturverdier. Det bør gjøres en vurdering av hvordan lokaliteten opprinnelig har vært skjøttet. For lokaliteter som opplagt og relativt nylig har vært slåttemark, og der det vurderes som mulig å tilbakeføre lokaliteten til slåttemark skal dette anmerkes. I de fleste tilfeller er beiteregimet tilpasset den enkelte lokalitet. Det bør utarbeides planer for skjøtsel i viktige lokaliteter der grunneier/driver involveres. Typiske tiltak vil være å tilpasse dyreantall, husdyrslag og tidspunkt for beite avhengig av vegetasjonen på stedet. Både husdyrslag, antall dyr og beitetidspunkt er viktig å vurdere i beitemark. For eksempel kan det være aktuelt å holde sau unna lokaliteter med sjeldne orkideer som svartkurle, og det kan være aktuelt å avgrense beiteperioden til vår-forsommer eller høst. Gjødsling må unngås og manuell rydding av unngskog og kratt foretas etter behov, og slik at marka holdes åpen. Rydding bør foretas gradvis, da for rask åpning av marka både kan medføre erosjon i bratt terreng og åpne opp for uønskede arter. Tilleggsforing bør unngås, da dette både medfører tråkkskader, oppgjødsling og innførsel av uønskede arter. Saltstein må unngås. Fremmede arter bør fjernes og slitasje og andre negative påvirkninger bør begrenses i sårbare lokaliteter.

3 Om Lånan og oppdraget

Vegaøyane verdensarvområde fikk sin status etter vedtak i UNESCO i 2004. Vegaøyane ligger i Vega kommune og er en del av Helgelandskysten, i den sørlige delen av Nordland fylke. Området består av mer enn 6500 små øyer, holmer og skjær, men også deler av hovedøya, Vega, er med i verdensarvområdet. Verdensarvområdet er på 1037 km². Av dette er 69 km² landareal. UNESCOs innskrivingstekst framhever grunnlaget for verdensarvstatusen som ligger i kulturlandskapet som er skapt av fiskerbondens mangesysleri med landbruk, fiske, samt den unike ærfugldunsankinga. I løpet av 60- og 70-tallet ble øyriket i Vega gradvis fraflyttet og i dag er verdensarvområdet så godt som fraflyttet med unntak av hovedøya Vega og naboøya Ylvingen.

Øyværet Lånan ligger i den nordlige delen av Vegaøyane verdensarvområde, i underkant av 20 km fra hovedøya Vega (figur 1). Lånan er et kompleks av lave kalkøyer, holmer og skjær, med et nettverk av valer og smale sund. Sammen med naboværet Flovær utgjør Lånan ei øygruppe på ca. 350 øyer og flere hundre skjær (figur 2). Øygruppa ligger svært eksponert til ytterst i havgapet mot vest. Heimlandet og nærliggende øyer som Buøya består av kalkholdig berggrunn hovedsakelig av typen kalkspatmarmor.

Oppdraget med revidering av skjøtselsplan for Lånan har bestått i å rekartlegge eksisterende skjøtselsbetingede naturbaselokaliteter basert på DN håndbok-13 for deler av Lånan, og utarbeide en ny skjøtselsplan for Heimlandet, Vesterøya (inkl. Haugøya) og Buøya.

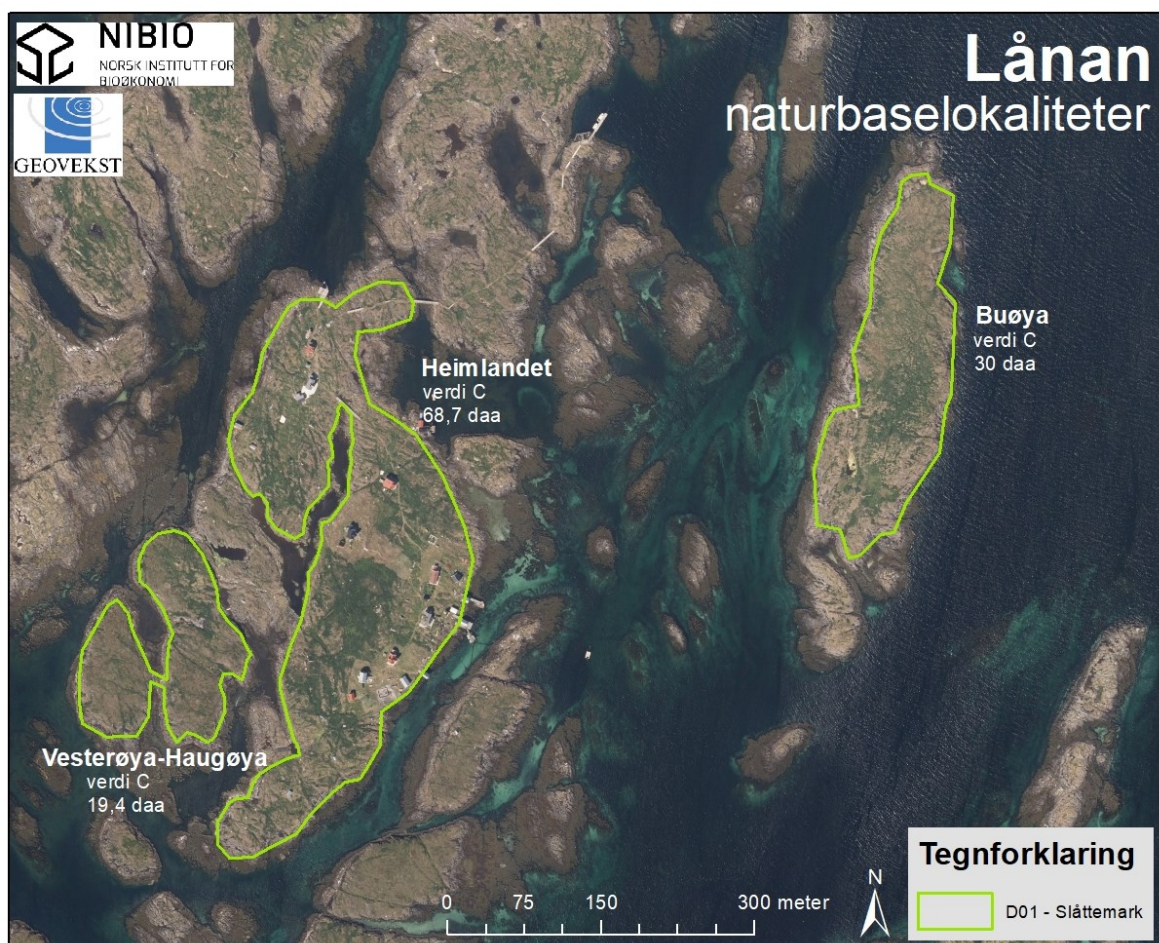
Figur 1 og 2: Oversiktskart over Vega kommune med verdensarvavgrensning (rødt) og verneområder (blått). Lånan og øyene som er inkludert i Lånanværet er avmerket med sort sirkel (hentet fra Carlsen m.fl. 2010).

4 Skjøtselsplan for slåttemark på Lånan

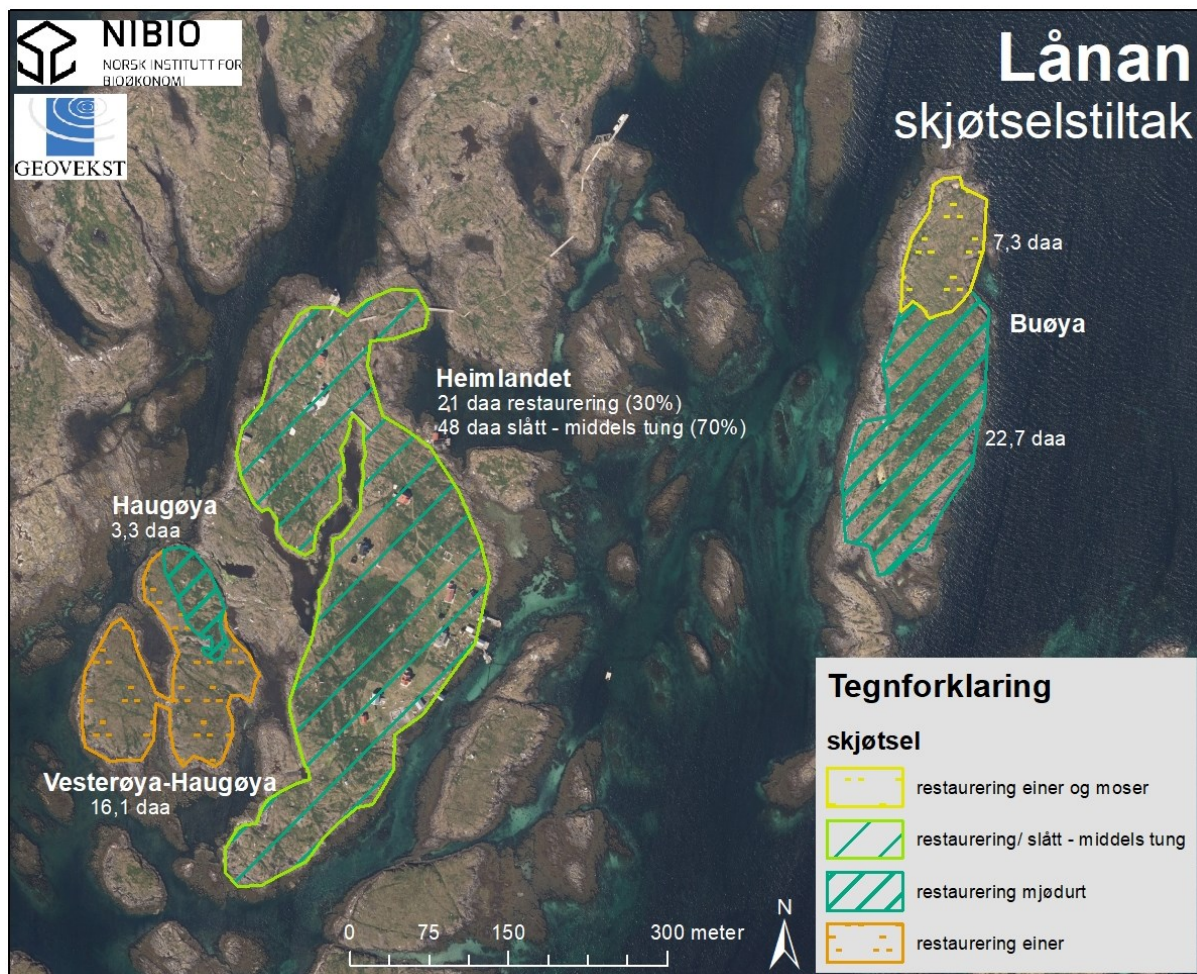
GRUNNEIER: Samtlige grunneiere på Lånan (organisert som Utværet Lånan AS)		ANSVAR SKJØTSEL: Grunneierne	LOKALITETSVERDI I NATURBASE: Vesterøya: slåttemark (C-verdi) Heimlandet: slåttemark (C-verdi) Buøya: slåttemark (C-verdi)	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 15.12.2010		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 22.06.2010		
DATO REVIDERING: 15.12.2021		DATO BEFARING (REVIDERING): 30.06.2021		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Juni 2021: befaring og intervju med grunneiere Desember 2021: innhenting av tilleggsinfo og kvalitetssikring av planen				
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Thomas H. Carlsen, Sigrun Aune, Lise Hatten & Annette Bär			FIRMA: NIBIO	
UTM SONE LOKALITET(ER): Vesterøya: 33W Heimlandet: 33W Buøya: 33W	NORD: 7308886 7308984 7309183	ØST: 0354887 0355129 0355657	GNR./BNR.: 101/1 101/1,2,4,5,6,7 101/1,6	
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: Vesterøya, slåttemark: 19,4 daa Heimlandet, slåttemark: 68,7 daa Buøya, naturbeitemark: 30,0 daa		DEL AV VERNEOMRÅDE: Ja	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Vegaøyan verdensarvområde	
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):		HVILKET VERN: Fuglefredningsområde (Vesterøya og Heimlandet) Naturreservat (Buøya)		

4.1 Innledning

Slåttemarka på Vesterøya (og Haugøya) ligger sørvest for og henger sammen med Heimlandet. Vesterøya og Haugøya tilhører gårds- og bruksnummer 101/1 (Sørgården). Heimlandet ligger sentralt i Lånan og er, slik navnet indikerer, hovedøya hvor bebyggelsen ligger. Heimlandet er oppdelt i flere bruksnummer (Gnr./Bnr. 101/1,2,4-7). Buøya ligger ca. 300 meter øst for Heimlandet og er delt mellom Gnr./Bnr. 101/1 i nord og 101/6 i sør. Berggrunnen er kalkrik og består av kalkspatmarmor, noe som gir grunnlag for et høyt artsmangfold. Området ligger i klart til sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (O2-O3) og i sørboreal vegetasjonssone (SB). Figur 3 og 4 viser henholdsvis naturtypeavgrensninga og skjøtselsanbefalingene for Vesterøya-Haugøya, Heimlandet og Buøya.

Figur 3. Oversiktskart som viser registrerte slåttemark på Vesterøya og Haugøya, slåttemark på Heimlandet og naturbeitemark på Buøya.

Figur 4. Oversiktskart som viser anbefalte skjøtselstiltak for Vesterøya-Haugøya, Heimlandet og Buøya.

4.2 Hensyn og prioriteringer

Skjøtselstiltak må tilpasses hekkende ærfugler og evt. andre fuglearter (se kapittel 5). Ærfuglkolonien hekker hovedsakelig på Heimlandet. Områder dominert med mjødur bør prioriteres for restaurering med tidlig og gjentakende slått. Mjødur er ei utfordring på deler av Heimlandet (ca. 30%), på norddelen av Haugøya og sørdelen av Buøya. Om man får til å etablere beite på Buøya trenger man ikke å tenke på restaurerings slått. Mjødurten beites av sau om sauen kommer tidlig nok på øya før mjødurten blomstrer og blir trevlete.

I områder dominert med einer bør einer slås med ryddesag eller klippes for å redusere utbredelsen. Einer dominerer på Vesterøya og Haugøya, samt på norddelen av Buøya. Om man får etablert beite på Buøya vil sauen kunne holde nede forekomsten av einer gjennom beitinga.

4.3 Tradisjonell og nåværende drift

Vesterøya og Haugøya ble tidligere benyttet som slåttemark og i tillegg til kubeite på vår og etter slått. Norddelen av Haugøya har vært gjødslet med husdyrgjødsel og muligens også noen kunstgjødsel og bærer preg av å være relativt næringsrikt. Lokaliteten ble holdt i hevd fra til slutten av 1970-tallet. Etter fraflyttinga av Lånan rundt 1980 ble alt av kulturmark brakklagt noe som ble starten på en gjengroingsprosess. Mjødur ble etter hvert dominerende i fuktige og næringsrike enger, mens einer har blitt mer og mer dominerende i de tørre engpartiene, dvs. sørdelen av Haugøya og hele Vesterøya.

Mjødurtdominerte partier på norddelen av Haugsøya ble i 2020 slått for første gang siden brakklegginga. Utover dette har det ikke vært utført skjøtselstiltak i lokaliteten de siste 40 årene.

Heimlandet ble tidligere benyttet som slåttemark og noe potet- og grønnsaksproduksjon. Heimlandet ble gjødslet med husdyrgjødsel, tang, matavfall og noe kunstgjødsel og gir et næringsrikt preg. Slåttemarkene ble holdt i hevd til slutten av 1970-tallet. Etter fraflytting ble engene brakklagt og ble gradvis mer og mer dominert av mjødur, samt hestehavre i enkelte parti. De siste ti årene har det vært foretatt slått med ryddesager med nylontråd. Dette har gjort at mjødurten har blitt redusert. Slåttemetoden er ikke optimal da knusing av mjødur fører til en del gjødsling og man får et strølag som er uheldig i en restaureringsfase. De senere år har strøet blitt raket opp og restaureringa går derfor raskere.

Buøya ble tidligere hovedsakelig benyttet som slåttemark, men også som kalvebeite. Det stod tidligere en fjøs på Buøya. Øya har vært gjødslet med husdyrgjødsel og tang. Buøya er i dag noe gjengrodd med mjødur i sørdelen og med krypende einer i norddelen. Den framstår som mindre erodert i dag enn den var for noen år tilbake og slåttemarka er dessuten relativt slett. Buøya har ikke vært i bruk siden brakklegging på 1960-70-tallet.

4.4 Artsmangfold og observerte endringer

Vesterøya og Haugøya er svært artsrik som følge av den kalkrike berggrunnen og stort sett fravær av gjødsling, men står i fare for å tape arts mangfoldet som følge av gjengroing. I de einerdominerte partiene finnes arter som marinøkkel, gjeldkarve, smalkjempe, rødkløver, fjellbakkestjerne, blåklokke, kattedot, rødsvingel, engkvein, gulaks, teiebær og enghumleblom. Flere rødlistede arter ble også funnet spredt i enga som ormetunge (NT, nært trua), blåstarr (NT, nært trua), vaid (NT, nært trua), fjellnøkleblom (NT, nært trua) og den sjeldne islandskarse (EN, sterkt trua). Kysthumle (NT, nært trua) og hagehumle ble observert i lokaliteten.

Vegetasjonen på Heimlandet besto på slutten av 70-tallet av friske engarealer med tett gras- og urterik vegetasjon, men en gradvis gjengroingsprosess førte til at store deler av Heimlandet ble sterkt gjengrodd med mjødur, spesielt i friske og fuktige partier. Etter flere år med mjødurtslått har arten gått kraftig tilbake. På enkelte gamle åkerflekker på øya dominerer hestehavre. I mindre fuktige partier er enghumleblom og rødsvingel vanlige arter. Eroderte områder preges av ett- og toårige urter som strandbalderbrå, åkerfoglemegei, nattogdag, lintorskemunn, myrmjølke og pengeurt. I de områdene av Heimlandet der man har fått bukt på mjødurten finner vi i dag arter som rødsvingel, engkvein, ryllik, enghumleblom, legeveronika, rød jonsokblom, hestehavre og krypsoleie. Slåttemarka fremstår mer blomsterrik enn før, men artene er stort sett knyttet til forstyrret mark som følge av mer våndaktivitet enn hva som var vanlig på kulturmarkene før. Dette indikeres av arter som strandbaldersbrå, nattogdag, fuglevikke, gulflatbelg, rød jonsokblom, dikefoglemegei, og vendelrot. En og annen rødkløver minner oss om en svunnen tid. Ingen rødlistede arter ble registrert i slåttemarklokaliteten på Heimlandet.

Engvegetasjonen på Buøya er ekstremt rik, men er truet av gjengroing med krypende einer på nordsida og mjødur på sørdelen. I de kalkrike, åpne engpartiene på øya finnes arter som marinøkkel (mye), ormetunge (NT, nært trua), vill-lin, stortveblad, nattfiol, blåkoll, tiriltunge, småengkall, lodnerublom, slåttestarr, loppestarr, hårstarr, blåstarr (NT, nært trua), gulaks, nyresoleie, kattedot, flekkmure, rødsvingel, rundbelg, bakkefrytle, dvergjamne, vanlig arve, fjellfrøstjerne, litt krekling og en god del einer. I erosjonsflater, forårsaket av vånd, trives arter som lintorskemunn, vendelrot, dikefoglemegei, gjetertaske, tunbalderbrå, krattmjølke, gulflatbelg, nattogdag, skjoldbærer, enghumleblom, brennesle, fjelltistel og fuglevikke. I fuktigere partier finnes hesterumpe, småvassoleie, dikefoglemegei, gåsemure, bekkeblom og den sjeldne islandskarsen (EN, sterkt trua). Vaid (NT, nært trua) finnes langs kantene mot strandberget.

4.5 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?		X	
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?		X	
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?		X	

4.6 Mål for slåttemarkene

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E): Restaurere og etter hvert skjøtte verdifulle slåttemarksarealer gjennom tradisjonell, ekstensiv slått.
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER: Øke artsmangfold og redusere biomasseproduksjon i næringsrike mjødurtdominerte partier ved hjelp av restaureringsslått (Haugøya, Heimlandet og sør på Buøya) Sikre artsmangfoldet i tørrengpartiene ved å redusere andel einer (Vesterøya, norddel av Buøya)
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE: Redusere dekningsgrad av problemarter som mjødurt og einer. Forekomst av sjeldne og sårbare arter som ormetunge (NT), fjellnøkleblom (NT) og blåstarr (NT) skal sikres gjennom restaurering og slått som vil holde arealene åpne og sikre lystilgang.

4.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Restaureringsslått (to slåtter) i frodige og næringsrike partier der mjødurt dominerer.	2022-2026	3,3 daa - Haugøya 21,0 daa - Heimlandet 22,7 daa - Buøya	Juni + slutten av juli/aug
Restaurering av einerdominerte partier ved å redusere utbredelsen av krypende einer ved bruk av ryddesag. Valg av tråd eller blad må vurderes utfra tykkelse på einer	2022-2026	16,1 daa – Vesterøya og Haugøya 7,3 daa - Buøya	Hele året

Restaureringsslått innebærer to slåtter (Første slått før blomstring av mjødurt, ofte før St. Hans eller før mjødurten blir for kraftig og høyvokst. Andre slått etter midten juli eller begynnelsen av august). Dette er den optimale form for restaureringsslått. Som følge av hensyn til fuglelivet er realistisk restaureringsslått i Lånan en slått i slutten av juni-begynnelsen av juli. Dette gjør også nytten, men man må beregne at det tar noen flere år å oppnå ønsket resultat (se også kap. 5). Som regel fjernes strøet umiddelbart etter slåtten for å forhindre næringstilførsel og for å gi lystilgang til små og mindre konkurransedyktige arter. Unntaksvis kan under tørre værforhold graset tørkes en dag eller to på bakken for å gjøre fjerning av strøet lettere. Etterpå skal strøet fjernes fra området.

4.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

4.8.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Én slått på Heimlandet (ferdig restaurerte partier) <ul style="list-style-type: none">(middels tung slått - tohjulstraktor)	Årlig fra 2022	48,0 daa	Slutten av juli/begynnelsen av august

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli. Gjelder ikke restaurerings slått). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager eller hesjes før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med tråd kan også benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader (ikke aktuelt for Lånan som følge av ferdelsforbud med motorisert kjøretøy).
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).

4.8.2 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Beiting med sau er anbefalt fra et faglig ståsted, spesielt på ettersommeren/høst, men ikke ønskelig av grunneierne	Evt. etter behov og ønske		juli - oktober

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønnkjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere igang)
- Unngå tilleggsføring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og fôrtilgangen i høyetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblostring (f.eks. tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

4.9 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR:
2026
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
Nei
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:
Restaureringsslått på Heimlandet
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:
Vesterøya (101/1): Hildegunn Nordum. Buøya (101/1,6): Hildegunn Nordum og Erna Nilsen. Heimlandet (101/1,2,4,5,6,7): grunneierne i Lånan.

4.10 Bilder fra Lånan

Figur 5. Engarealene på Vesterøya er fremdeles artsrike men er under trussel av einergjengroing. Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO.

Figur 6: Deler av den gamle slåttemarka på Heimlandet er under restaurering mot mjøddurt. Andelen gress har tatt seg kraftig opp de siste 10 årene. Urtene er stort sett ettårige ugrasplanter som et resultat av erosjon fra vånd. Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO

Figur 7: Nordlige del av Heimlandet har engpartier med hestehavre- og rød jonsokblomdominans. Våndaktiviteten forstyrrer reetableringa av verdifulle engarealer på Heimlandet. Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO

Figur 8: Kraftigvokst vaid (NT, nært truet) i tangbeltet på Buøya. Engpartiene i overkant av tangbeltet er dominert av mjøddurt. Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO.

Figur 9: Islandskarse (EN, sterkt trua) ble funnet både på Buøya og på Vesterøya i Lånan. Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO.

Figur 10: Den sørlige delen av Buøya er gjengrodd med mjøddurt og krever en restaureringsfase for å ivareta de botaniske verdiene som er i ferd med å forsvinne. Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO.

Figur 11: Den nordlige delen av Buøya har fremdeles ekstremrike engpartier uten preg av gjengroing. Her finnes bl.a. rødlistede arter som ormetunge (NT, nært trua), rødsildre (NT, nært trua) og blåstarr (NT, nært trua), samt store mengder med marinøkkel (tidligere på rødlista). Foto: Thomas Holm Carlsen, NIBIO.

5 Skjøtsel og ærfugldrifft

5.1 Generelt om fuglelivet i Lånan

Før Vegaøyen fikk sin UNESCO-statur i 2004 var de fleste øyværene, inkludert Lånan, i sterkt forfall. Fraflyttinga skjedde på 1970 og 1980-tallet og husene ble forlatt, det verdifulle kulturlandskapet ble brakklagt og grodde igjen og ærfuglene og det øvrige fuglelivet ble etterlatt til seg selv. Fravær av menneskelig beskyttelse mot trusler som mink, kråke, gråmåke, svartbak og havørn førte til å ærfuglbestander ble kraftig redusert og i enkelte tidligere fuglevær forsvant ærfugl helt som hekkerfugl. I Lånan holdt det på å gå på samme vis som for utallige andre fuglevær i siste del av 1900-tallet, men takket vært innsatsen fra bl.a. Mathias Mathisen, som hver vår dro tilbake til Lånan for å stelle med de få fuglene som fremdeles holdt til der før Vegaøyen fikk verdensarvstatus, så hadde ærfugltradisjonen vært utdødd på Lånan også. Noen få ærfugl av den originale stammen med tam-fugl holdt stand og ble redningen av tradisjonen på Lånan da Vegaøyen ble innlemmet i UNESCOs verdensarvliste. 2004 markerer en ny tidsregning i Vegaøyen. UNESCO-statusen gav nytt håp i et forlatt øyrike. Folk flyttet tilbake, om ikke på helårsbasis så i alle fall i hele perioden hvor ærfuglen trenger beskyttelse og omsorg og i vekstperioden slik at kulturlandskapet kunne skjottes igjen. Det ble en snuoperasjon for Lånan, folket på Lånan, ærfuglen og kulturlandskapet.

I 2006 gikk flere grunneiere sammen og stiftet Lånan AS, som baserer seg på det unike produktet ærfugdun (edderdun). Ærfugduntradisjonen er i dag i høyeste grad levende her etter at den nesten forsvant i løpet av 1980- og 1990-tallet. Det har vært år i senere tid hvor rundt 1000 hekkende ærfugl har ruget på sine egg i Lånan.

Lånan er både en del av et større naturreservat som strekker seg fra Lånan sørover til Skjærvær, samt at øyene Lånan (Norddreggen, Heimlandet, Hundskjæret og Vesterøya), Flovær og Skjærvær er vernet som fuglefredningsområde. Lånan er et svært viktig hekke-, myte-, raste- og overvintringsområde for ulike fuglearter, spesielt ender, gjess, måker og vadere. Den viktigste karakterarten for øyværet er utvilsomt ærfuglen. Ærfugltradisjonen holdes fremdeles i hevd på Lånan, slik den har blitt gjort i mange hundre år. Som overvintringsområde er området viktig spesielt for ærfugl, men også for andre dykkender og skarv. Om sommeren finnes det betydelige konsentrasjoner av mytende ender og gjess, først og fremst ærfugl og grågås, men også andre dykkender. I Lånan-området er det flere hekkelokaliteter for den nordlige underarten av sildemåke (*Larus fuscus ssp. fuscus*). Nordlig sildemåke har nesten forsvunnet som hekkefugl i nord og kun få lokaliteter har fremdeles bærekraftige bestander, og Lånan er en av dem. Lånan, Hysvær og Halmøyvær har tradisjonelt sett vært de viktigste rasteområdene for hvitkinngåsa på vårtrekk fra Skottland til Svalbard. I dag er store deler av Lånan uegnet som gåsebeite som følge av gjengroing og erosjon; fra grasrike slåtte- og beiteland til gjengrodde høgstaudeenger, men situasjonen blir stadig vekk bedre etter at skjøtsel ble gjennomført etter at det ble laget skjøtelsesplan for øyværet i 2010 (Carlsen m.fl. 2010). Fuglelivet i Lånan er svært rikt. I tillegg til ærfugl hekker det mange andre sårbare arter som gråmåke (VU, sårbar), fiskemåke (VU, sårbar), teist (NT, nært trua), tjeld (NT, nært trua), steinvender (NT, nært trua) og rødstilk (NT, nært trua). Ærfuglen har gått kraftig tilbake som hekkefugl langs hele norskekysten og har nå fått status som sårbar, VU på norsk rødliste for arter (artsdatabanken 2021). For mer utfyllende informasjon om fuglelivet på Lånan henvises det til den ornitologiske undersøkelsen som ble gjort i 2009, se Carlsen (2009).

5.2 Generelle betraktninger rundt forstyrrelse av hekkende fugl

Generelt sett vil det å ferdes i naturen gi oss mange gode opplevelser og er viktig for å pleie både fysisk og mental helse. Naturen og landskapet gir oss fritt spillerom til avkobling og tid til ettertanke. Man tar gjerne for gitt at man her i Norge kan bevege oss så å si fritt i utmarka, men det kan være lett å

glemme denne fredfulle aktiviteten kan være fatal for arter som lever her og har snevre krav til eksistens. Dyrelivet har sine begrensninger. Enhver bevegelse krever kostbar energi for organismene og det er utfordrende for oss å fastslå hvor grensene mellom liv, død eller vellykket reproduksjon går. I gode år når det er mat nok til alle kan det virke som om at arter som f.eks. krykkje, fiskemåke, lunde, alke, sildemåke m.m. tåler mer forstyrrelser og er mer robuste. Men i marginale år med lite mat skal det mindre forstyrrelse til for at en hekkefugl velger å gi opp hekkinga. I de tilfellene forstyrrelser fører til unødig ressursbruk i form av flyktning eller jaging fra en hekkefugl øker sannsynligheten for mislykket hekking i dårlige år. Fordelen på Lånan er at grunneierne har full kontroll med ferdsel på land da de som kommer til Lånan stort sett har meldt om sin ankomst i forkant og blir guidet når de kommer opp på land.

Med riktig adferd kan tillit bygges opp over tid. En unik relasjon mellom mennesker og fugl finner vi i tradisjonelle ærfuglvær, som i Lånan. Det tar mange år eller generasjoner å bygge opp et tillitsforhold som til slutt kan føre til at ærfuglene blir liggende på reiret og tolererer fysisk kontakt. Det vi alle kan lære av en erfaren ærfuglvokter er evnen til å skjerpe og bruke sansene for å «lese» om en fugl blir stresset og forlater reiset sitt eller om den tolererer nærværet. For å lykkes med dette kreves det gode guider som lærer seg å kjenne tålegrensene for forstyrrelser for ulike fuglearter. Eksempelvis tåler en hekkende smålom langt mindre forstyrrelser enn en hekkende fiskemåke. Terskelnivåene vil også påvirkes av variasjon i mattilgang, predatortrykk (mink, katt, rovfugler m.m.) og værforhold.

De fleste fuglearter anser mennesker som rovdyr. Generasjoner med jakt og fangst har bidratt til dette. Kommer vi for nært en hekkende fugl vil den flykte fra reiret eller streve alt de kan for å jage oss vekk eller avlede oppmerksomheten vår. Alle som ferdes i naturen bør kjenne til slike signaler og reagere ved å forlate området eller ta en omvei slik at den hekkende fuglen raskt kan komme tilbake til reiret sitt igjen for å fortsette ruginga eller mate og varme ungene sine. I verste fall kan utilsiktet eller bevisst uforsiktighet føre til mislykket hekking dette året.

Enkle grunnleggende regler for skånsom ferdsel på Lånan eller tilsvarende steder langs Helgelandskysten kan oppsummeres på følgende måte:

- Ikke oppholde deg lenge på steder du vet, eller har mistanke om at det hekker fugl
- Unngå å forfølge dyr, eller splitte familiegrupper på annen måte. Jager du fugl av reir – gå fra området snarest (dekk over reiret først hvis reiret er på bakken og har dun)
- Følg stiene i størst mulig grad
- Vær ekstra forsiktig i kaldt og /eller fuktig vær. Nedkjøling av egg og unger er skadelig.
- Enkelte områder er spesielt fredet. Verneområdene har sine egne vernebestemmelser. Lånan/Skjærvær naturreservat har ferdselsforbud på land i hekketida mellom 15. april og 31. juli.
- Se <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2002-12-06-1400> for gjeldende forskrift. Lånan, Fløvær og Skjærvær fuglefredningsområder reguleres av en annen forskrift.
- Se <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2002-12-06-1401>
- Unngå ilandstigning på holmer og skjær der det finnes hekkekolonier med sjøfugl.

5.3 Skjøtselstiltak og hensyn til hekkende ærfugl og andre bakkehekkere

I Lånan har hensynet til ærfugl og opprettholdelse av den unike tradisjonen med ærfugldun rang over riktig skjøtsel av kulturlandskapet. Hensynet til ærfuglen er viktigere enn noe annet og det etterstreber grunneierne på Lånan så langt det lar seg gjøre. Hensynet til hekkende ærfugler og andre bakkehekkere som hekker på Heimlandet som steinvender og rødstilk er i konflikt med det man anser som korrekt skjøtsel og/eller restaurering av verdifulle kulturlandskap. Ser man konkret på Heimlandet er den store utfordringa i den gamle slåttemarka gjengroing med mjødurt. Som påpekt i skjøtelsesplanen utarbeidet i 2010 (Carlsen m.fl. 2010) er den mest effektive måten å redusere mjødurten på å slå den tidlige i vekstsesongen før den rekker å danne knopper og lagre energi i rotknollene. Strøet må fjernes og mjødurten må slås flere ganger i vestesesongen i restaureringsfasen for å tappe den for næring og unngå gjenvekst. En slik restaureringsfase vil normalt sett ta rundt 2-4 år alt etter hvor næringsrik jordsmonnet er.

Som følge av at hekkesesongen for ærfugl på Lånan varer til i månedsskiftet juni-juli har restaureringslåtten på Heimlandet sjelden kommet i gang før starten av juli. Dette er ikke optimalt, men en avveining vurdert av grunneierne for å kunne ta hensyn til den sårbare hekketida for ærfugl. Resultatet er at restaureringsfasen har tatt mye lengre tid. I 2021 ser det mye bedre ut med tanke på andel mjødurt i slåttemarka på Heimlandet og andelen av grasarter har tatt over for mjødurt og vi ser nå en overgang fra restaurering til skjøtelsesfase.

Slik må det bli for kulturlandskapet i Lånan som også er hekkeområder for ærfugl og andre bakkehekkere. Skjøtselstiltak og evt. restaureringstiltak må tilpasses hekketida. Resultatet er at man kan få i pose og sekk, men tida det tar for å få ønskelige resultater i kulturlandskapet tar lengre tid enn det ville ha gjort om man ikke trengte å ta hensyn til hekkende fugl.

Referanser

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021>

Bele, B., Norderhaug, A., Alm, T. & Vange, V. 2014. Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge. Bioforsk FOKUS 9 (4). 122 s.

Bratli, H. 2014. Naturbeitemark. Utkast til faktaark pr. 30.04.2014.

Carlsen, T.H. 2009. Ornitologisk undersøkelse i Lånan. Vegaøyan verdensarv, Vega kommune. Bioforsk Rapport, Vol. 4, Nr. 89.

Carlsen, T.H., Aune, S., Bär, A. & Hatten, L. 2010. Skjøtselsplan for Lånan. Vegaøya verdensarv, Vega kommune. Bioforsk rapport 5 (4).

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for slåttemark. DN-rapport 2009-6. 60 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2010. Utkast til handlingsplan for kystlynghei. DN-rapport 2010-x.

Vedlegg

1 Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

1.1 Vesterøya-Haugøya

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Lånan: Vesterøya-Haugøya		Kommune Vega		Områdenr.		
ID i Naturbase BN00016897		Registrert i felt av: A. Bär, S.E. Hinderaker & T.H. Carlsen		Dato: 30.06.2021		
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Often, A. et al. 2003. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland 1992-95. Redigert av Fylkesmannen i Nordland 2003. Fylkesmannen i Nordland. 141s. Sickel, H. 1997. Kystkulturlandskap i forfall - vegetasjonsdynamikk i et nedlagt øyvær på Helgelandskysten. - Cand.Scient-oppgave i botanikk, Univ. Oslo. Carlsen T. H. m.fl. 2010. Skjøtselsplan for Lånan. Vegaøyen verdensarv, Vega kommune. Bioforsk rapport 5 (4)				Skjøtselsavtale: Inngått år: 2010 Utløper år: 2021		
Hovednaturtype: Do1, Slåttemark – 100 % Tilleggsnaturtyper:			Utforminger: Do116, lågurtslåtteeeng – 60 % Do117, kalklægurtslåtteeeng – 20 % Do120, kalkslåtteeufteng – 20 %			
Verdi (A, B, C): C		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God		Slått		Frisk/tørr, middels baserik eng i lavlandet (G7),
20 – 50 m		Svak		Beite		
50-100 m		Ingen	x	Pløying		Vekselfuktig baserik eng (G11), Våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12)
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		

Områdebeskrivelse

Innledning

I forbindelse med revidering av skjøtselsplan for Lånan i Vega kommune, har noen utvalgte naturbaselokaliteter blitt rekartlagt og oppdatert. I revisjonen har det vært et spesielt fokus på lokaliteter med trua naturtyper som slåttemark, naturbeitemark eller kystlynghei og som samtidig ligger nært eller på Heimlandet. Befaringen ble gjennomført den 30. juni 2021 av Annette Bär, Sven Emil Hinderaker og Thomas H. Carlsen, NIBIO. Befaringen hadde som formål å få en oversikt over bruken og utførte tiltak siden 2010, og å dokumentere evt. endringer og tilstand i naturbaselokalitetene relatert til denne revisjonen. I samråd med grunneierne har vi foreslått framtidig skjøtsel og restaurering av de ulike lokalitetene.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lånan er et øyvær på ytterkysten av Helgeland med tidligere kombinasjonsbruk av fiske og jordbruk. Øyværet ble fraflyttet i 1980. Selv om det ikke er fastboende på Lånan i dag, er de fleste boligene i bruk store deler av våren og sommeren. Lokaliteten omfatter øya Vesterøya og Haugøya (utvidelse), som ligger sørvest for Heimlandet på Lånan. Lokaliteten avgrenses av sjø/fjæresone i sør, vest og nord, og mot naboøya Heimlandet i øst. Berggrunnen på Vesterøya og Haugøya består av kalkspatholdig marmor. Området ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2) i mellomboreal sone. Lokaliteten tilhører Gnr./Bnr. 101/1 (Sørgården).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten som inkluderer Vesterøya og Haugøya er på 19,4 daa og definert som slåttemark (D01). Hoveddelen av Vesterøya og den sørlige delen av Haugøya er relativt tørr og artsrik, men i gjengroing med krypende einer som dominerer feltsjiktet. Denne delen defineres av utforminga D0116, lågurtslåtteeeng og utgjør ca. 60 % av arealet. Kantsonene mot strandberg er mer kalkrikt og utgjør utforminga D0117, kalklågurtslåtteeeng (20 %). Norddelen av Haugøya er mer næringsrik og fuktig og domineres av mjødurt. Utforminga her er D0120, kalkslåtteeeng og utgjør omtrent 20 % av arealet. Vegetasjonstypene som forekommer i slåttemarklokaliteten er frisk/tørr, middels baserik eng i lavlandet (G7), vekselfuktig baserik eng (G11) og våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12).

Artsmangfold

På Vesterøya er engvegetasjonen artsrik, men er truet av gjengroing med krypende einer. På sør- og vestsida av øya er det tørrbakkeeng, mot toppen og på nord- og østsida finnes frisk til fuktig engvegetasjon. Vesterøya er i dag noe preget av erosjon og gjengroing av krypende einer, men har fortsatt høyt mangfold av karplanter. Arter som ble registrert i de tørre og kalkrike områdene i tillegg til einer er gjeldkarve, marinøkkel, ormetunge (NT, nært trua), kattedot, rødkløver, stortveblad, fjellbakkestjerne, fjellnøkleblom (NT, nært trua), blåstarr (NT, nært trua), blåklokke, teiebær, hestehavre, dunhavre, hårstarr, loppestarr, vill-lin, lodnerubom, dvergjamne, fjellfrøstjerne, flekkmure og storblåfjær. I de fuktige partiene nord på Haugøya dominerer mjødurt. Det ble registrert kysthumle (NT, nært trua) i lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning

Vesterøya og Haugøya ble tradisjonelt sett benyttet som slåttemark og kubeite. De grasrike engene ble tidligere gjødslet både med husdyrgjødsel og noe kunstgjødsel. Øya ble brakklagt i 1978. Etter brakklegginga har lokaliteten gradvis grodd noe til med einer i de tørre partiene og mjødurt på toppen

på norddelen av Haugøya. Enkelte partier er i tillegg påvirket av våndaktivitet noe som har ført til erosjon, men dette er svært begrenset i lokaliteten i forhold til andre deler av Lånan som er mye mer påvirket av erosjon.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter ble registrert i lokaliteten.

Kulturminner

Ingen registrerte kulturminner innenfor lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn

For å kunne bevare verdiene i denne slåttemarka må gjengroinga av einer og mjødurt stoppes og reverseres. For at artsmangfoldet av konkurransesvake og lyskrevende arter skal opprettholdes må einer slås, klippes og fjernes. Dette kan gjøres hele året. Mjødurt bør slås tidlig og flere ganger gjennom sesongen slik at den tappes for næring og får redusert mulighet til å lagre næring i rotknollene. Skjøtselstiltak må ta hensyn til hekkende ærfugl og andre fuglearter knyttet til kulturlandskapet. Området må befares i forkant av tiltak for å lokalisere evt. hekkende fugler.

Del av helhetlig landskap

Inngår i kulturlandskapsområdet Lånan (KF00000215) som ble registrert som verdifull i nasjonal sammenheng under kartlegging av verdifulle kulturlandskap i Nordland 1993-1995 (Ofte m. fl. 2003). Lånan er et øyvær med store kulturlandskapsverdier og naturverdier. Øyværet ligger innenfor Vegaøyen verdensarvområde.

Verdibegrunnelse

Vesterøya inkludert Haugøya er brakklagt og noe gjengrodd, men har fortsatt forekomst av verdifull engvegetasjon og har et høyt artsmangfold av kalkkrevende karplanter. Av rødlistede arter ble det registrert ormetunge (NT), blåstarr (NT), fjellnøkleblom (NT) og den sjeldne islandskarsen (EN). Kysthumle (NT) ble registrert i urtevegetasjonen på øya. Vesterøya og Haugøya har ikke vært i bruk etter brakklegginga på 1980-tallet, med unntak av mjødurtslått på Haugøya i 2020. På bakgrunn av dette, samt beliggenheten i et verdifullt kulturlandskap med ærfugldriften gis slåttelekaliteten verdi C, lokal verdi. Om planene for restaurering følges vil verdien kunne øke til B, viktig ved neste revisjon.

1.2 Heimlandet

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Lånan: Heimlandet		Kommune Vega		Områdenr.			
ID i Naturbase BN00016896		Registrert i felt av: A. Bär, S.E. Hinderaker & T.H. Carlsen		Dato: 30.06.2021			
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Ofte, A. et al. 2003. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland 1992-95. Redigert av Fylkesmannen i Nordland 2003. Fylkesmannen i Nordland. 141s. Sickel, H. 1997. Kystkulturlandskap i forfall - vegetasjonsdynamikk i et nedlagt øyvær på Helgelandskysten. - Cand.Scient-oppgave i botanikk, Univ. Oslo. Carlsen, T. H. 2009. Ornitologisk undersøkelse i Lånan, Vegaøyen verdensarv, Vega kommune. Bioforsk Rapport 4 (89) Carlsen T. H. m.fl. 2010. Skjøtselsplan for Lånan. Vegaøyen verdensarv, Vega kommune. Bioforsk rapport 5 (4)				Skjøtselsavtale: Inngått år: 2010 Utløper år: 2021			
Hovednaturtype: D01, Slåttemark – 90 % Tilleggsnaturtyper:		Utforminger: D0116, lågurtslåtteeeng – 20 % D0115, svak lågurtslåtteeeng – 40 % D0120, kalkslåttefukteng – 30 %					
Verdi (A, B, C): C		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God		Slått	x	Torvtekt	Frisk fattigeng (G4)
20 – 50 m		Svak	x	Beite		Brenning	Hestehavreeng (G10)
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	Våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12)
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			Kulturmarksvegetasjon. Vegetasjon på forstyrret mark (Ix)
		Dårlig		Lauving			

Områdebeskrivelse

Innledning

I forbindelse med revidering av skjøtselsplan for Lånan i Vega kommune, har noen utvalgte naturbaselokaliteter blitt rekartlagt og oppdatert. I revisjonen har det vært et spesielt fokus på lokaliteter med trua naturtyper som slåttemark, naturbeitemark eller kystlynghei og som samtidig ligger nært eller på Heimlandet. Befaringen ble gjennomført den 30. juni 2021 av Annette Bär, Sven Emil Hinderaker og Thomas H. Carlsen, NIBIO. Befaringen hadde som formål å få en oversikt over bruken og utførte tiltak siden 2010, og å dokumentere evt. endringer og tilstand i naturbaselokalitetene relatert til denne revisjonen. I samråd med grunneierne har vi foreslått framtidig skjøtsel og restaurering av de ulike lokalitetene.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lånan er et øyvær på ytterkysten av Helgeland med tidligere kombinasjonsbruk av fiske og jordbruk. Øyværet ble fraflyttet i 1980. Selv om det ikke er fastboende på Lånan i dag, er de fleste boligene i bruk store deler av våren og sommeren. Lokaliteten omfatter Heimlandet, som er øya boligbebyggelsen i Lånan befinner seg på. Berggrunnen på Heimlandet består av kalkspatholdig marmor. Området ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2) i mellomboreal sone. Berørte grunneiere på Heimlandet er Gnr./Bnr. 101/1,2,4-7.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Slåttemarka (D01) på Heimlandet utgjør nå 68,7 daa etter at Haugøya nå har blitt skilt ut og inkludert i slåttemarklokaliteten for Vesterøya. Slåttemarka utgjør 90 % av arealet. Resterende 10 % utgjøres av eroderte partier med stor våndaktivitet. Tidligere var mjødurtt klart dominerende art i slåttemarka. Etter mange år med restaureringsslått av mjødurtt har den gått betydelig tilbake. Anslagsvis utgjør mjødurtpartiene representert ved utforming D0120, kalkslåttefukteng, ca. 30%. Resterende areal er mer gras og urterik representert av utformingene D0116, lågurtslåtteeng (20 %) og D0115, svak lågurtslåtteeng (40 %). Vegetasjonstypene som vi finner på Heimlandet er frisk fattigeng (G4), hestehavreeng (G10), våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12) og kulturmarksvegetasjon, vegetasjon på forstyrret mark (Ix).

Artsmangfold

Vegetasjonen på Heimlandet besto på slutten av 70-tallet av friske engarealer med tett gras- og urterik vegetasjon, men en gradvis gjengroingsprosess førte til at store deler av Heimlandet ble sterkt gjengrodd med mjødurtt, spesielt i friske og fuktige partier. Etter flere år med mjødurtslått har arten gått kraftig tilbake. På enkelte gamle åkerflekker på øya dominerer hestehavre. I mindre fuktige partier er enghumleblom og rødsvingel vanlige arter. Eroderede områder preges av ett- og toårige urter som strandbalderbrå, åkerfoglemegei, nattogdag, lintorskemunn, myrmjølke og pengeurt. I de områdene av Heimlandet der man har fått bukt på mjødurten finner vi i dag arter som rødsvingel, engkvein, ryllik, enghumleblom, legeberonika, rød jonsokblom, hestehavre og krypsoleie. Slåttemarka fremstår mer blomsterrik enn før, men artene er stort sett knyttet til forstyrret mark som følge av våndaktivitet enn hva som var vanlig på kulturmarkene før. Dette indikeres av arter som strandbaldersbrå, nattogdag, fuglevikke, gulflatbelg, rød jonsokblom, dikefoglemegei, og vendelrot. En og annen rødkløver minner oss om en svunnen tid. Ingen rødlistede arter ble registrert i slåttemarklokaliteten på Heimlandet.

Bruk, tilstand og påvirkning

Fra tidligere av var Heimlandet det viktigste slåttelandet i Lånan. Heimlandet ble gjødslet med både husdyrgjødsel, kunstgjødsel og tang og gav betydelig mer fôravkastning i forhold til andre slåtteøyer. Engene på Heimlandet ble brakklagt i 1979. Fram til for ca. 10 år siden fremstod Heimlandet som gjengrodd med mjødur. I dag er situasjonen mye bedre. Årlig slått av mjødur har redusert utbredelsen av mjødur og gras og urterik vegetasjon har blitt gjenetablert. Som følge av hensyn til fuglelivet har ikke restaureringsslått vært optimal i og med at mjødurten har kommet for langt og fått lagret næring i røttene før slått. Tross alt har bekjempelsen ført til betydelig reduksjon av mjødur og tilstanden er mye bedre nå enn for 10 år siden. Enkelte partier er påvirket av våndaktivitet, noe som har ført til erosjon, men dette er svært begrenset i lokaliteten i forhold til tidligere år (jfr. Carlsen m.fl. 2010) og andre deler av Lånan som er mye mer påvirket av erosjon.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter ble registrert i lokaliteten.

Kulturminner

Ingen registrerte kulturminner innenfor lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn

I og med at Heimlandet ikke har det unike artsmangfoldet man finner i andre deler av Lånan (f.eks. på Vesterøya og Buøya), så handler det først og fremst å få skjøttet Heimlandet for å sikre landskapsverdiene. Forutsetninga er at et brakklagt og gjengroende kulturlandskap har mindre estetisk landskapsmessig verdi enn et velpleid og hevdet kulturlandskap. Optimalt burde restaureringsslått av mjødur blitt utført tidlig, før mjødurten strekker seg i forbindelse med blomstring (jfr. anbefalinger i Carlsen m.fl. 2010). For å få til en effektiv reduksjon av mjødur burde den ha blitt slått flere ganger (2 eller 3) i løpet av en sesong. Dette ville ha ført til en raskere og en mer effektiv reduksjon og tilbakegang av mjødur. På Heimlandet har ærfuglen fortrinn og all uteaktivitet må tilpasses ærfuglens hekkesyklus. Ærfuglens hekkesesong er stort sett over i siste del av juni og overgang til juli. Dette er årsaken til at restaureringsslått av mjødur ikke er mulig på heimlandet noe særlig før slutten av juni (uavhengig av sesongvariasjoner og mjødurtens utvikling). Et kompromiss blir derfor å slå mjødurten litt senere enn optimalt, noe som gjør at bekjempelsen av mjødur tar flere år enn ved optimal bekjempelse.

Restaurering- og skjøtselstiltak må ta hensyn til hekkende ærfugl og andre fuglearter knyttet til kulturlandskapet. Området må befares i forkant av tiltak for å lokalisere evt. hekkende fugler.

Del av helhetlig landskap

Inngår i kulturlandskapsområdet Lånan (KF00000215) som ble registrert som verdifull i nasjonal sammenheng under kartlegging av verdifulle kulturlandskap i Nordland 1993-1995 (Ofte m. fl. 2003). Lånan er et øyvær med store kulturlandskapsverdier og naturverdier. Øyværet ligger innenfor Vegaøyan verdensarvområde.

Verdibegrunnelse

Slåttemarka på Heimlandet er i dag i bedre tilstand enn den var før restaureringa startet rundt 2010. Men det gjenstår noen år med restaureringsslått før mjødurten er tilstrekkelig redusert.

Artsmangfoldet på Heimlandet preges av arter knyttet til erosjon, dvs. ett og toårige ugrasarter. Deler av slåttemarka har riktig nok fått et preg av å være gras- og urterik og ligner på den tradisjonelle slåttemarka. På grunnlag av at slåttemarka fremdeles ansees å være i restaureringsfase gis lokaliteten verdi lokalt viktig, C.

1.3 Buøya

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Lånan: Buøya		Kommune Vega		Områdenr.		
ID i Naturbase BN00016895		Registrert i felt av: A. Bär, S.E. Hinderaker & T.H. Carlsen		Dato: 30.06.2021		
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Often, A. et al. 2003. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland 1992-95. Redigert av Fylkesmannen i Nordland 2003. Fylkesmannen i Nordland. 141s. Sickel, H. 1997. Kystkulturlandskap i forfall - vegetasjonsdynamikk i et nedlagt øyvær på Helgelandskysten. - Cand.Scient-oppgave i botanikk, Univ. Oslo. Carlsen T. H. m.fl. 2010. Skjøtselsplan for Lånan. Vegaøyen verdensarv, Vega kommune. Bioforsk rapport 5 (4)				Skjøtselsavtale: Inngått år: 2010 Utløper år: 2021		
Hovednaturtype: D01, Slåttemark – 100 % Tilleggsnaturtyper:			Utforminger: D0117, kalklågurtslåtteeeng – 35 % D0120, kalkslåttefukteng – 65 %			
Verdi (A, B, C): C		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God		Slått		Torvtekt
20 – 50 m		Svak		Beite		Brenning
50-100 m		Ingen	x	Pløying		Park/hagestell
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
						Frisk/tørr, middels baserik eng i lavlandet (G7), Vekselfuktig baserik eng (G11), Våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12)

Områdebeskrivelse

Innledning

I forbindelse med revidering av skjøtelsesplan for Lånan i Vega kommune, har noen utvalgte naturbaselokaliteter blitt rekartlagt og oppdatert. I revisjonen har det vært et spesielt fokus på lokaliteter med trua naturtyper som slåttemark, naturbeitemark eller kystlynghei og som samtidig ligger nært eller på Heimlandet. Befaringen ble gjennomført den 30. juni 2021 av Annette Bär, Sven Emil Hinderaker og Thomas H. Carlsen, NIBIO. Befaringen hadde som formål å få en oversikt over bruken og utførte tiltak siden 2010, og å dokumentere evt. endringer og tilstand i naturbaselokalitetene relatert til denne revisjonen. I samråd med grunneierne har vi foreslått framtidig skjøtsel og restaurering av de ulike lokalitetene.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lånan er et øyvær på ytterkysten av Helgeland med tidligere kombinasjonsbruk av fiske og jordbruk. Øyværet ble fraflyttet i 1980. Selv om det ikke er fastboende på Lånan i dag, er de fleste boligene i bruk store deler av våren og sommeren. Lokaliteten omfatter øya Buøya, som ligger øst for Heimlandet på Lånan. Berggrunnen på Buøya består av kalkspatholdig marmor. Området ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2) i mellomboreal sone. Lokaliteten tilhører Gnr./Bnr.: 101/1 (norddelen) og 101/6 (sørdelen).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er tradisjonelt sett ei slåtteeøy (D01). Den søndre delen av øya er i dag gjengrodd med mjøddurt representert av utforminga D0120, kalkslåttefukteng (65 %) og vegetasjonstypen våt/fuktig, middels næringsrik eng, G12). Ekstremrik engvegetasjon finnes langs kantene mot strandberg og på den nordlige delen av øya representert av utforminga D0117, kalklågurtslåtteeeng (35 %) og vegetasjonstypene frisk/tørr, middels baserik eng i lavlandet (G7) og vekselfuktig baserik eng (G11).

Artsmangfold

Engvegetasjonen på Buøya er ekstremt rik, men er truet av gjengroing med krypende einer på nordsida og mjøddurt på sørdelen. I de kalkrike, åpne engpartiene på øya finnes arter som marinøkkel (mye), ormetunge (NT, nært trua), vill-lin, stortveblad, nattfiol, blåkoll, tiriltunge, småengkall, lodnerublom, slåttestarr, loppestarr, hårstarr, blåstarr (NT, nært trua), gulaks, nyresoleie, kattefot, flekkmure, rødsvingel, rundbelg, bakkefrytle, dvergjarnne, vanlig arve, fjellfrøstjerne, litt krekling og en god del einer. I erosjonsflater, forårsaket av vånd, trives arter som lintorskemunn, vendelrot, dikeforglemmegei, gjetertaske, tunbalderbrå, krattmjølke, gulflatbelg, nattogdag, skjoldbærer, enghumbleblom, brennesle, fjelltistel og fuglevikke. I fuktigere partier finnes hesterumpe, småvasssoleie, dikeforglemmegei, gåsemure, bekkeblom og den sjeldne islandskarsen (EN, sterkt trua). Vaid (NT, nært trua) finnes langs kantene mot strandberget.

Bruk, tilstand og påvirkning

Buøya ble tidligere hovedsakelig benyttet som slåttemark, men også som kalvebeite. Det stod tidligere en fjøs på Buøya. Øya har vært gjødslet med husdyrgjødsel og tang. Buøya er i dag noe gjengrodd med mjøddurt i sørdelen og med krypende einer i norddelen. Den framstår som mindre erodert i dag enn den var for noen år tilbake og slåttemarka er dessuten relativt slett.

Fremmede arter

Ingen fremmede arter ble registrert i lokaliteten.

Kulturminner

Ingen registrerte kulturminner innenfor lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn

For å kunne bevare verdiene i denne slåttemarka må gjengroinga av einer og mjødurt stoppes og reverseres. For at artsmangfoldet av konkurransesvake og lyskrevende arter skal opprettholdes må einer slås, klippes og fjernes. Dette kan gjøres hele året. Mjødurt bør slås tidlig og flere ganger gjennom sesongen slik at den tappes for næring og får redusert mulighet til å lagre næring i rotknollene. Skjøtselstiltak må ta hensyn til hekkende ærfugl og andre fuglearter knyttet til kulturlandskapet. Området må befares i forkant av tiltak for å lokalisere evt. hekkende fugler.

Del av helhetlig landskap

Inngår i kulturlandskapsområdet Lånan (KFO0000215) som ble registrert som verdifull i nasjonal sammenheng under kartlegging av verdifulle kulturlandskap i Nordland 1993-1995 (Ofte m. fl. 2003). Lånan er et øyvær med store kulturlandskapsverdier og naturverdier. Øyværet ligger innenfor Vegaøyen verdensarvområde.

Verdibegrunnelse

Buøya er ekstremt artsrik, men er under gjengroing som følge av mangel på hevd de siste tiårene. Øya har fortsatt forekomst av verdifull engvegetasjon og har et høyt artsmangfold av kalkkrevende karplanter. Av rødlistede arter ble det registrert ormetunge (NT), blåstarr (NT), vaid (NT) og den sjeldne islandskarsen (EN). På bakgrunn av at lokaliteten ikke er i hevd og at slåtteleget er i ferd med å bli visket ut, at man må foreta omfattende restaureringstiltak, vurderes lokaliteten å ha verdi C, lokal verdi. Verdien vil kunne øke til B, viktig hvis man får gjennomført en restaureringsfase og får kommet i gang med skjøtsel på Buøya.

2 Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene.

AREAL/DELOM RÅDE	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVER K/ TIMER	ÅR

AREAL/DELOM RÅDE	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/TIMER	ÅR

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.